

HAKİKAT ÜZERİNE

Jiddu Krishnamurti

Kabul etmeden, yadsımadan ya da eleştirmeden önce konuşmacının söyleyeceklerini anlamalısınız. Öncelikle onun ne demek istediğini, niyetinin ne olduğunu bulmalısınız. Konuşmacı abartabilir, vurguyu yanlış yapabilir, ama bütün bunları dinleyerek içeri almalısınız. O zaman siz ve ben doğru bir ilişki kurabiliriz. Söyleyeceklerimin kabul edilebilir, geleneği, her şeyi alt üst edeceğini düşünüyorum. Söylenenlerin gerçekten ne olduğunu bulmadan önce lütfen savunma duvarları örmeye girişmeyin. Tepkilerinizi söyleyeceğim şeylerin sonuna kadar tutun; eleştirme, yadsıma, kabul etme ya da konunun ayrıntısına girme hakkınız olduğu zaman bunu istediğiniz gibi yaparsınız. Ama o zamana kadar hemen tepki vermemenizi öneririm. Dostça dinleyin, açık bir zihinle; dediklerimi kabul etmeyin, yadsımayın ya da öylece almayın, kimi yetkelerin sözlerini alıntıyla karşı çıkmadan dinleyin, çünkü ben yetkeye inanmam.

Hakikate yetkeyle varılmaz. Hakikat andan ana keşfedilmelidir. O kalıcı, dayanıklı, sürekli bir şey değildir. Her dakika, her saniye bulunması gerekir. Bu çok büyük bir dikkat ve zihinsel bir çeviklik gerektirir. Eğer yalnızca yetkelerden alıntı yaparsanız, Tanrının olup olmadığı varsayımlarında bulunursanız, hakikati anlayamazsınız, ya da daha doğrusu, gelmesi için ona olanak sağlayamazsınız.

Lütfen bu noktayı iyice anlayalım; hakikate, Tanrıya ya da her ne ad verirseniz o şeye, herhangi bir süreç, disiplin ya da bir tür meditasyonla ulaşamazsınız. O çok büyük bir şeydir, imgelenmesi olanaksızdır; hiçbir tanıma sığmaz, onu hiçbir kitap alıkoymaz, hiçbir sözcük kapsayamaz. Dolayısıyla ona herhangi bir dolambaçlı yöntemle, adaklarla, disiplin ya da guruyla gidemezsiniz. Beklemek zorundasınız, o size gelecektir, siz ona gidemezsiniz. İnsanın anlaması gereken en temel şey budur: Zihin, elbette, hakikate herhangi bir zihinsel oyunla, denetimle, erdemle, zorlamayla ya da baskıyla gidemez.

Zihnin bütün yapabileceği sessiz olmaktır—ama hakikate ulaşma niyeti olmadan. Bu en zor şeylerden biridir, çünkü hakikatin belirli şeyleri yaparak hemen deneyimlenebileceğini sanırız. Hakikat satın alınamaz, tıpkı sevginin satın alınamayacağı gibi. Eğer bunu en başından çok açık bir biçimde anlarsak, o zaman söylediklerim çok farklı ve kesin bir anlam kazanır. Yoksa kendinizle çelişik bir hal içinde olursunuz. Hakikatin, Tanrının ya da kalıcı bir halin olduğunu düşünüyorsunuz, onu istiyorsunuz, bunun için bir disiplin uyguluyorsunuz, çeşitli alıştırmalar yapıyorsunuz, ama hakikat satın alınamaz. Hiçbir ölçüde bağlılık, kendini adama, bilgi ya da erdem onu yaratamaz. Zihin özgür olmalıdır, hiçbir hattı, sınırı, koşullanması olmamalıdır. Bütün açgözlülük duygusu sona ermelidir, ama hakikati almak için değil.

Eğer insan bunu gerçekten anlamışsa, zihnin yaratıcılığının ne kadar olağanüstü bir şey olduğunu görür. O zaman zihni nasıl özgürleştireceğinizi gerçekten anlarsınız, böylece zihin tetikte seyrederek, hiç sormaz, aramaz, hiçbir istemde bulunmaz.

Söylediğim gibi bireye konuşuyorum, çünkü kitle değil ancak birey değişebilir, ancak siz kendinizi dönüştürebilirsiniz; bu nedenle bireyin sonsuz ölçüde önemi vardır. Bireyin hiçbir önemi yokmuş gibi gruplar, kitleler, ırklar hakkında konuşmanın moda olduğunu biliyorum, ama her yaratıcı eylemde önemli olan bireydir. Her doğru eylem, her önemli karar, özgürlük arayışı, hakikat sorgulaması ancak anlayan bireyden çıkar. Yalnızca bireye konuşmamın nedeni bu. “Ben ne yapabilirim, birey ne yapabilir?” diye soracaksınız. Çok büyük karışıklıklar, ulusal ve dinsel bölünmeler, sefalet sorunları, açlık, savaş, işsizlik, hızlı bozulma ve parçalanma, bütün bunlar karşısında birey ne yapabilir? Hiçbir şey.

Birey dışarıda dağ gibi duran bu şeylerle başa çıkamaz, ama farklı bir eylem silsilesi yaratacak yeni bir düşünce akımı oluşturabilir. Dünyanın koşullarıyla ilgili hiçbir şey yapamaz, çünkü tarihsel olaylar yabanıl, acımasız, aldırılmaz yerlerini almak zorundadır. Ama eğer sorunun bütünü üzerine gerçek anlamda düşünebilen yarım düzine insan varsa, bunlar birlikte farklı bir tutum ve eylem başlatabilirler; bireyin önemli olmasının nedeni işte budur. Ama eğer birey bu büyük karmaşayı, önünde duran parçalanmış devasa dağ düzene koymak isterse, elinden çok az şey gelir; gerçekten de görülebileceği gibi bunlara hiçbir etkisi olmaz; ama içimizden herhangi biri tüm zihin sürecini anlama çabası içinde olan gerçek bir bireyse, o zaman yaratıcı bir varlık, özgür bir insan, koşullanmalardan kurtulmuş, hakikati bir sonuç için değil kendisi için aramaya yetkin biri olur.

Dediğim gibi, zihnin kavrayabilmesinin, üzerinde varsayımda bulunabilmesi ya da sözcüklere indirgememesinin pek olanaklı görülmediği o gerçeklik size, bireye gelmelidir. Siz ona gidemezsiniz. Unutulmamalıdır ki, bireysel zihin, bu aynı zamanda kolektif zihindir, çok açıkça söylersek dardır, sınırlıdır, yabanıldır, çirkindir, bencildir, kibirlidir. Böyle bir zihin bilinmeyeni nasıl davet edebilir? Ne düşünürse düşünsün sınırlı, küçük olacaktır—Tanrıları bile öyledir. Tanrınız zihnin buluşudur. Ona elbiseler giydirebilirsiniz, ama o elbiseler sizindir; o sizin Tanrınızdır, ama hakikat, gerçeklik değildir. Ne yaparsanız yapın gerçeklik davet edilemez; o size gelmelidir. Dolayısıyla insan ne yapmalıdır?

Zihin tarafından yaratılmamış bir şeyi zihin nasıl deneyimler? Bu ancak zihin kendi sürecini, kendi yollarını anlamaya başladığı zaman olanaklıdır. *Süreç* sözcüğünü bir amaç için araç anlamında kullanmıyorum. *Süreç* sözcüğüyle genellikle belirli bir şey yaparsanız bir sonuç olacağını söylemek isteriz—makineyi yağlarsanız makine olması gerektiği gibi çalışır; eğer belirli disiplinleri izlerseniz, kendinizi adarsanız karşılığında bir şey alırsınız. Sözcüğü bu anlamda kullanmıyorum. *Süreç* sözcüğünü zihnin çalıştığı biçimde işlemesi anlamında kullanıyorum, bir sonuç araması anlamında değil.

Dolayısıyla zihin bütün çabadan özgür olduğu bu hale gelmelidir. Çaba ve çatışma sorununu, zihnin hakikate ulaşmak için çatışma olmadan ulaşabildiği bir halin olup olmadığını tartışmak istiyorum. Ancak zihin kendisiyle çelişmeyi durdurduğu ve böylece çatışmayı sona erdirdiği zaman bakmaya ve anlamaya yetkindir. Çatışma içinde olan bir zihnin kesinlikle bir şey anlayamayacağı oldukça açıktır, bu nedenle zihnin neden kendisiyle çelişki halinde olduğunu bulmak istiyoruz. Eğer zihnin kendi içindeki çatışmayı anlayabilirsek, kuşkusuz çok daha ileri gideriz; çünkü bu, kişinin kendi içinde neden çelişkinin olduğunu gösterir. Eğer bu soruya yavaş yavaş, adım adım girebilirsek, karşı çıkmadan gerçekten izlerseniz, o zaman belki içinde çatışma olmayan bir zihin haline gelirsiniz. Ama yalnızca sözlerimi kabul etmekle

kalamazsınız; bunun anlamı aynı zamanda çalışmanız gerektiğidir, yalnızca dinlemeniz değil, kendi zihninizin işleyişinin farkına varmanız gerektiğidir. Ben yalnızca açıklıyorum, kendi zihninizi işlerken izlemekse sizin işiniz.

Öncelikle, yaşamımızda çatışma neden var? Genellikle çatışmayı olması gerek, kaçınılmaz, insan doğduğundan beri çatışma içindedir diyerek kabul ederiz ve onun üstesinden gelmek için yollar, araçlar bulmaya çalışırız. İlişkilerde, siyasi ya da başka alanlarda çatışma vardır, bu da kendiyi çelişkiyi doğurur; aynı zamanda ne olmamız gerektiğini duyumsadığımız ve ne olduğumuz arasında da dışsal bir çelişki vardır. Çelişkinin neden var olduğunu bulmak istiyorum. Onun doğal bir şey olduğunu, kaçınılmaz olduğunu, hiçbir çözümün olmadığını ve bu nedenle ondan kaçmamız gerektiğini kabul etmiyorum. Bu olgunlaşmamış bir düşünme biçimi. Onu anlamak istiyorum, dolayısıyla bir yana çekilmeyeceğim, ondan kaçıp bir guruya ya da sinemaya gitmeyeceğim. Çatışma içindeyken bir kitaba yönelmek, bir guruya gitmek, derin meditasyon yapmak, bana göre bunların hepsi içki içmekle aynıdır. İnsanın bu içsel çelişkiyi ortadan kaldırıp kaldıramayacağını anlamak istiyorum. Eğer bu açıksa buradan başlayabiliriz, lütfen sonunda “Neden doğum kontrolünden söz etmediniz?” ya da “Ben buraya dinin ne olduğunu, Tanrının var olup olmadığını bulmaya geldim...” demeyin.

Çelişki içindeki bir zihin hakikatle ilgili hiçbir şey bulamaz. Şöyle bir düşünün—çelişki içindeyken çelişkili olmayan bir şeyi nasıl bilebilirsiniz? Hiçbir karşıtı, bölünmesi olmayan, ölçülemez bir hali nasıl bilebilirsiniz? Kendi içinizdeki çelişkiyi ortadan kaldırıp kaldıramayacağınızı bulduğunuz zaman bu soruya kendiniz yanıt verecek, bunun hakikatini bulacaksınız. Bu kesinlikle zorunlu. Şu an aradığınız şey çelişkinin ortadan kaldırılması değil, kendi huzurunuz, zihninizin rahatsız edilmeyeceği bir hal. Bu bir yanardağın üstünde oturup “Huzur istiyorum” demeye benzer. Hiçbir anlamı yoktur. Dolayısıyla şöyle diyorum: “Yanardağın içinde ne olduğunu araştıralım, çirkin, hayvani, güzel ne varsa her şeyi dışarı çıkaralım—çıkartalım ve bakalım, bunun anlamı zihnin hiçbir korkusunun olmaması gerektiğidir.” Birlikte derinlerine inelim.

Bizde neden bu çelişkili hal var? En alt düzeyden başlayalım. Para isterim, ama aynı zamanda istemem, çünkü yoksul olmak iyidir. Tüm kalbiyle “Zengin olmak istiyorum,” diyen ve paranın peşinden giden insandan söz etmiyorum; böyle birinde çelişki yoktur. Enerji doludur, çünkü saldırgan, zalim, acımasız ve ahlaksızdır, şiddet doludur; para ister, konum ister; dolayısıyla içinde çatışma yoktur. Hitler, Kruçev ve dünyanın bütün liderleri—hiçbirinin içinde çelişki bilinci yoktur, çünkü bir şeyi isterler ve doğru ya da eğri araçlarla onun peşinden giderler. Biz de o durumda olmak istiyoruz, ama ne yazık ki değiliz. Çelişki içindeyiz ve sürekli huzurun olacağı, hiçbir çelişkinin olmayacağı bir zihin hali istiyoruz. Ya da deli bir adamı ele alalım. Onun için hiçbir çelişki yoktur, çünkü yalnızca “Ben Tanrırım”, “Ben Napolyon’um” der ya da kendini başka bir inançla tanımlar, dolayısıyla çelişki duygusu yoktur. Ne imgelerse odur ve böyle olduğu için enerji doludur.

Böyle insanlara hiç dikkat etmediniz mi? Dünyayı bir aşağı bir yukarı gezerler, şunu yaparlar bunu yaparlar, çünkü tamamıyla bir fikre kapılmışlardır, tam anlamıyla onun içine çekilmişlerdir. Biz de bu halde olmak isteriz. Bu nedenle kendimize uygun bir şey buluncaya kadar çeşitli fikirlerin peşinden koşarız, sonra da dururuz. Öyleyse yeniden sormalıyız: “Bu çelişki bizde neden var?” Çelişki çatışmadır, değil mi? Eğer ben açgözlüysem ve açgözlü

olmak istemiyorsam, o anda bende çatışma oluşturacak bir çelişki hali var demektir. Ama eğer tam anlamıyla açgözlüysem çatışma yoktur. Ya da tam anlamıyla tokgözlü biriysen yine çatışma yoktur. Zekiyeşek, zihnimiz tetikteyse, hiç durmadan güçlenen ve kurtulması kolay olmayan bu çelişki neden var? İnsan ne kadar güçlü, ne kadar etkin, ne kadar tutkuluysa o kadar enerji doludur. Derin, kalıcı bir çelişki oluşturduktan sonra yaşamın bir parçalanma ve yanılısama süreci olduğunu söyleyerek ve hiç durmadan felsefeler üreterek ondan kaçmayı deneyinceye kadar çelişki daha da büyür. Oysa ben bu çelişkinin tamamıyla ortadan kaldırılabileceğini düşünüyorum; parça parça değil, tamamıyla. Bir şeyi sevdiğiniz, bir şeyle ilgilendiğiniz zaman onun üzerinde çalışırken, herhangi bir çaba söz konusu değildir.

Çoğumuz için çalışmak çabadır; ofise gitmek, yapmak istemediğiniz şeyleri yapmak, kendinizi disiplin altına sokmak, bunların anlamı çalışmaktır, çabadır. Ama eğer çelişkiyi anlamak için kullandığımız sözcüklerin ötesine gidebilirseniz, çabanın olmadığı bir hal bulursunuz. Şiddete ve şiddetsizliğe bir bakalım. Şiddet yüklüüz ve şiddet yüklü olmamamız gerektiğini söyleriz. Şiddetsizlik ideal olandır; kendini şiddet yüklü hisseden zihnin yansıttığı bir şeydir. Dolayısıyla şiddetsizliği bir ideal yaparsınız ve şiddeti bu ideale dönüştürmeye çalışırsınız. Ama şiddetsizliğin hiçbir gerçekliği yoktur! Açıkçası, hiçbir idealin gerçekliği yoktur. Bana hemen kolayca katılamazsınız, çünkü zihinden fikirleri, idealleri atmak çok zordur; başka bir deyişle zihniniz ideallerle koşullanmış, yeni bir fikri kabul edemez. Nasıl bir deli kendi fikriyle büyülenmişse siz de ideallerle büyüleniyorsunuz. Size hakaret etmiyorum; yalnızca alışkanlıklarla düşünen bir zihnin yeni bir fikri ele almasının zor olduğunu söylüyorum. İdeallerin nasıl yaratıldığını çok açık bir biçimde görebiliriz. Ben bir şeyim—şiddet yüklü, açgözlü ya da ne derseniz öyle biriyim—ve sözde ideale, karşıtına dönüşmek istiyorum. Dolayısıyla, gerçekte ne isem onun karşıt idealini yaratırım ve sonsuz türölülükte çatışmalarım başlar. Ben buyum ama şu olmam gerek; çatışmanın kaynağı budur. Zihin “Değilim ama olmam gerek” dediği an, bütün çatışma süreci başlamıştır.

Çoğunuz çaba göstermezseniz bozulacağınızı, ot gibi yaşayacağınızı, eğer hiç baskı, çatışma, zorlama yoksa bir inek gibi olacağınızı düşünürsünüz. Bu nedenle çocuklarınızı—toplumun, bütün dünyanın yaptığı gibi—bir şey olma çabasına bağlı kalarak yetiştirirsiniz, bunda da sürekli bir çatışma devinimi vardır. Dolayısıyla bir ideal olduğu sürece çatışmanın olması gerektiğini, zihin gelecekle, ne olması gerektiğiyle ilgilendiği sürece olanla ilgilenmeyeceğini görebiliyorum. İnsanın bölünmüş bir zihninin olamayacağı, zihnin bir bölümü şiddetsizlikle uğraşırken, diğer bölümünün de şiddetle uğraşamayacağı son derece açık. Bu nedenle, gördüğünüz gibi, zihinde herhangi bir ideal olduğu sürece bir çelişki halinin olması zorunludur. Bu yalnızca olanı kabul edebileceğiniz ve durgunlaşacağınız anlamına gelmez.

Gerçek devrim ideallerinizi bir kenara koyabildiğiniz zaman başlar—ve bu ne kadar da zordur! İdeallerle yetiştirildiniz. Bütün kitaplar, azizler, profesörler, bilgili insanlar, herkes ideallerinizin olması gerektiğini söylediler ve bu düşünce alışkanlığa dönüştü. Bu düşünce tam anlamıyla bir alışkanlık. O kadar çok hoş ideallere tutunuyorsunuz ki, biri gelip de size bu ideallerin çok saçma olduğunu, hiçbir gerçekliklerinin olmadığını söylediğinde, zihnin söylenenin gerçekten doğru olduğunu görmesi hakikati bilmesidir. Hakikat tepelerin, dağların ötesinde, uzakta bir şey değildir. Basit şeylerde hakiki olanın algılanmasıdır; eğer şu an söylediğimiz şeylerin hakikatini görürseniz, ideallerin alışkanlığından kurtulursunuz.

Ama yüzyıllardır ideallere göre yetiştirildiniz—bir şey olmanız, yönetici ya da başkan olmanız gerektiği ideale göre; eğer bunlardan biri olamazsanız bu kez de aziz olmaya yönelirsiniz. Bu dünyada ya da sözde tinsel dünyada her zaman bir şey olmayı istiyorsunuz. Dolayısıyla burası ve orası için idealleriniz var. Bu nedenle büyük bir çatışma alanı kurmuşsunuz, ki bu da alışkanlıktır. Öylesine güçlü, zaptedilemez bir alışkanlığa dönüşmüştür, ama siz bunu düşünmemişsinizdir.

Alışkanlıktan kurtulmak çok zordur, çünkü olacıklardan korkarsınız. İnsanlarla ilişkiniz değişir; başkalarının dediklerini artık hemen kabul etmezsiniz. Sorgulamaya başlarsınız. İşinizi kaybedebilirsiniz. Dolayısıyla korku araya girer ve emreder. Korku şöyle der: “Bütün bunları bırakma, yoksa sonra ne olur?” Karınız ideallere inanıyorsa ve siz idealleri bırakırsanız, evde sürekli tartışma çıkacaktır. Siz kimsiniz ki yerleşmiş bütün yetkeye karşı geleceksiniz? Bunu yapmaya ne hakkınız var? Dolayısıyla toplum sizi bastırır. Bilinç altında korkarsınız ve “Lütfen; bu idealleri, hiçbir anlamı olmadığını bilerek, yalnızca sözel olarak kabul edeceğim,” dersiniz. Ama çatışma sorununu böyle çözemezsiniz.

Çatışma ortaya çıkar, çünkü insan, olan sorunu asla olması gerekene bakmaksızın çözemedi. Olanı anlamak büyük bir dikkat, duyarlı bir araştırma ve sorgulama gerektirir; oysa bir ideali izlemek kolaydır—ve hiçbir anlamı yoktur. Eğer siz “Şiddet yüklüyüm ve şiddetsizlikle ilgili bütün saçma idealleri dikkate almadan şiddeti anlayacağım” dersiniz, durumunuz açıktır. Böylece şu soru ortaya çıkar: İdealden özgür olduğunuza göre, olanı değiştirmek için çalışmayacak mısınız? İdeal, önceleri, olanı değiştirmeniz için bir kaldıraç görevi görüyordu. Şiddet yüklü olma fikrinin sizi şiddetten kurtarabilecek bir etki olarak devindiğini düşünüyordunuz. Başka bir deyişle, ideal yoluyla çelişki yaratarak, çatışma yoluyla şiddetten kurtulacağımızı umarız. Ama bunda hiç başarılı olmadık. Şiddet dışsal ya da bastırılmış olarak zalimlikle bir aradadır ve kendi sonuçlarını üretir. Yalnızca şiddetle, karşısına tutunmadan, başbaşa kalabilir miyim? Eğer kalabilirsem, çatışmanın bir nedenini, belki de başlıca nedenini ortadan kaldırmış olurum.

İdeallerden özgürleşmek oldukça zordur, idealleri dışsal olarak ortadan kaldırabilirsiniz, ama içsel olarak yine de vardır—bunlar size ne yapmanız gerektiğini söyleyen sözde içsel deneyimlerdir. Dış yetkeyi yadsıyabilirsiniz; oldukça zeki insanlar bunu yapıyorlar, ama yine de içte bir şey olmak istiyorlar, yalnızca bir kasabanın ve okulun patronu olmayı istemiyorlar, tinsel, kusursuz, huzurlu bir zihin halini de istiyorlar. Huzurlu olma arzusu huzurlu olmadığınız anlamına gelir, bu nedenle gerçeği yakalamak zorundasınız. İşte çelişkinin karmaşık doğasını görüyorsunuz! Bu ideallerin ne kadar saçma olduğunu söyleseniz de bunlar bilinçaltına atılırlar. Bütün ırkımız ideallere gömülüdür. Bu saçma ideallerden birkaçını ortadan kaldırmak önemsizdir, zihnin bütün sürecini anlamak zorundasınız.

Birçoğumuz için zorluklardan biri de bütünü görebilme yetkinliğinde olmayışımızdır. Yalnızca parçayı görürüz. Hemen “Bütünü nasıl görürüm?” diye sormayın. Sorun bu değil. Sorun zihnimizin bütünü bir bakışta göremeyecek kadar küçük olması. Dağın bütününe göremeyiz, çünkü zihnimiz küçüktür, sınırlıdır, ayrıntılarla ilgilenir, ama ayrıntıların biriktirilmesi bütünü oluşturmaz. Lütfen kendinize sorun; neden zihniniz bütün idealleştirme sürecinin yanlışlığından tam anlamıyla özgür olarak hakikati algılamıyor? Her bir ideali tek tek ortadan kaldırarak mı ilerlemek zorundayız? Bu çok büyük bir iş olmalı, değil mi? Her geçen gün

onlarla uğraşmak, onları kaldırıp atmak; birini diğerinden sonra alıp ortadan kaldırmak—bunu tek tek yapmak uzun yıllar alır. Peki, bu ideallerin bütünüyle gereksiz olduğu hakikatini, bu yalın hakikati göremez miyim? Bunun büyük önemini bir anda göremez miyim ve gördüğüm bu hakikatin işlemesine olanak tanıyamaz mıyım?

Bir kobranın ısırıldığı zaman öldürebileceğini hepiniz biliyorsunuz. Bu bir olgu. Peki, ne yaparsınız? Ormanlık bir alana gidip gece yürüyüşü yaptığınızda doğal olarak çok dikkatli davranırsınız. “Kobraları düşünmem gerek” demenize gerek yoktur. Isırılma korkusu içinizde işlemektedir. Ya da banyoda etiketli bir şişe zehir olabilir. İçindeki sıvı zehirlidir ve bu bir olgudur. Dolayısıyla zihniniz düşünmeden, karanlıkta bile, her an tetiktir; o şişeyi alıp içmezsiniz. Kobranın ve şişenin içindeki zehirin tehlikeli olduğu hakikatini bilirsiniz ve zihniniz o tehlikeye karşı tetiktir, yalnızca bir an değil her zaman için. Aynı biçimde, eğer ideallerin hiçbir gerçekliği olmadığı hakikatini bilerseniz, doğrudan tam anlamıyla görebilerseniz, ideallerin hiçbir değer taşımadığı hakikatinin algılanması kendi kendine işlemeye başlar. *Sizin* işlem yapmanıza gerek yoktur. *O* işleyecektir.

Eğer bunun hakikatini görürseniz, idealleri tek tek ortadan kaldırma çabasına gerek duymazsınız. Hakikat bunu yapacaktır. Değirmek istediğim nokta şu: Bir şeyin hakikatinin bütünü, dolaysızca, bir kobranın zehirli olduğu hakikati gibi göremez miyiz? Eğer çatışmanın sona ermesi gerektiği gerçeğini ve çatışmanın olmam gerektiğini düşündüğüm ve olduğum arasındaki bölünmeden kaynaklandığı gerçeğini görürseniz, o zaman bir şey yapmanıza gerek yoktur. Bilinçli zihniniz, etkisi önceden kestirilemeyen bilinçaltıyla uğraşamaz, ama görmüş olduğunuz hakikat bunu yapar. Bu hiç başınıza geldi mi? Başka bir deyişle, bütün bunların hakikatini görüyor musunuz? Belirtilerini değil, çünkü bu yalnızca keşf ve zaman sorunudur. Eğer bunun hakikatini duyumsuyorsanız, gelin şimdilik bunu bir yana bırakıp ‘olan’ı ele alalım, çünkü tüm gayretimiz kendi içimizdeki çelişkileri çözmek.

Çoğu insan çelişkide ne kadar gerilim varsa o kadar etkindir. Çelişkide gerilim vardır. Şiddet yüklüyüm ama şiddet yüklü olmamam gerekir; bu karşıtlık gerilim yaratır, siz de bu gerilimle hareket edersiniz, kitap yazarsınız ya da bu gerilimle ilgili bir şey yapmaya çalışırsınız. Şu anki bütün etkinliğimiz bu. Hindistan’da şiddet yüklü olmayan bir ırk olduğunuzu söylüyorsunuz. Tanrı bilir bu ne demek! Çünkü bana söylendiğine göre, bir ordu kuruyorsunuz ve paranızın yüzde 37’sini ona harcıyorsunuz. Bunun size ne yaptığına, yalnızca yoksul insanlara değil tüm ırka ne yaptığına bir bakın. Bir şey söylüyorsunuz, ama tam tersini yapıyorsunuz. Neden? Çünkü “Ordumuz olmazsa Pakistan saldırır” diyorsunuz, Pakistan da aynı saçmalığı söylüyor ve bu oyunu karşılıklı sürdürüyorsunuz. Yalnızca Hindistan değil bütün dünya aynı çelişki içinde—çok kibarız, insanları seviyoruz ve savaşa hazırlanıyoruz! Dolayısıyla bu ulus, bu ırk, grup, toplum, aile, birey çelişki halinde. Çelişki ne kadar yoğunsa, gerginlik o kadar büyük olur ve gerilim ne kadar büyükse etkinlik de o kadar büyük olur. Etkinlik bir kitap yazmaktan bir münzevi olmaya kadar çeşitli biçimler alır. Dolayısıyla her birimiz biraz şizofreni içindeyiz, çelişkili bir haldeyiz. Ve bundan nasıl kurtulacağımızı bilmediğimiz için dine yöneliriz, uyuşturucu alırız, kadınların peşinden koşarız ya da tapınağa gideriz—bu tür etkinlikler bizi olandan uzaklaştırır. Köyleri geliştiriyoruz, ama bu temel şeyi çözmeye çalışmıyoruz.

Dolayısıyla ‘olan’la ilgilenmek istiyorum, çünkü aksi durumda hep çelişki içinde olacağımı görüyorum. İçinde huzur dolu bir insanın tanrılara gereksinimi yoktur, çünkü kendi içinde,

onaylama sınırlarının tümüyle ortadan kalktığı derinliklere, çok uzaklara gidebilir. Zihnin sonsuz olanı alabilmesinden önce bu sınırların sona ermesi gerekir. Yalnızca kabul etmeyin, çünkü bu yapılacak en zor şeylerden biridir ve kendi üzerinizde olağanüstü bir çalışma gerektirir. Bu çalışma çaba değildir. Çalışma yalnızca siz hâlâ bir şeye dönüşmek istediğiniz zaman çabaya, çatışmaya ve çelişkiye dönüşür.

Dolayısıyla 'olan'ı, yani açgözlü olduğumu, şiddet yüklü olduğumu incelemek istiyorum. Bunu inceliyorum ve olana yaklaşmak için hiçbir çelişkinin olmaması gerektiğini görüyorum. Kendime bakmalı ve anlamalıyım, ama ne olmam gerektiğine göre değil. Bunu yapabilir miyim? Yine bunun yapılacak en zor şeylerden biri olduğunu göreceksiniz—olanı yargılama, karşılaştırma, kabul etme ve kınama olmadan incelemek; çünkü kınadığınız an çelişkinin alanı içine girersiniz. Öyleyse siz ve ben, çelişkiyi yaratan öğeyi, kabul ya da yadsıma öğelerini araya sokmadan, şiddete bakabilir miyiz? Kendi şiddetime bakabilir miyim? Çelişkiyi ortadan kaldırarak şiddete bakan zihnin hali nedir? Yalnızca gerçekle—şiddet yüklü, açgözlü, şehvetli olduğum olgusuyla—karşı karşıya kalırım, değil mi? Buna bakabilir miyim?

Bir olguya bakan zihnin hali nedir? Hiç bir kadına, bir erkeğe, bir çocuğa, bir çiçeğe, günbatımına baktınız mı? Baktığınızda ne olur? Başka bir şey düşünürsünüz, değil mi? Ne güzel bir erkek, ona bakmamalıyım, ya da ne güzel bir kadın, keşke eşim olsaydı dersiniz. Bir tepki olmaksızın bakamazsınız. Bir günbatımına baktığınızda yalnızca onun ne kadar güzel olduğunu ya da dünkü gibi olmadığını söylersiniz. Dolayısıyla hiç bakmamış olursunuz. Dünkü anınız bugünün algısını yok eder. Bir şeye açık, net ve yalın bir biçimde bakmak bizim için ne kadar da zor! Şimdi başka bir olguya bakalım. Neden beni dinliyorsunuz? Beni dinliyorsunuz, çünkü bir ünüm var. Sizin için bir şey yapabileceğimi düşünüyorsunuz. Entelektüel olarak hoşunuza gittiği için ya da başka nedenlerden dolayı beni dinlemeniz gerektiğini düşünüyorsunuz, dolayısıyla aslında dinlemiyorsunuz. Gerçekte olan şu; düşündüklerinizle söylediklerim çeliştiği sürece dinlemiyorsunuz. Benim hakkımda bildiğinizi düşündüğünüz şeyi dinliyorsunuz—ve gerçekte hiçbir şey bilmiyorsunuz! Önemli olan benimle ilgili bir şeyler bilmek değil, söylenenleri gerçekten izlemek; bunun bir temeli, gerçekliği, anlamı olup olmadığını ya da saçma, yanlış olup olmadığını bulmak. Önemli olan yalnızca bu, kişisel olarak benim hakkımda düşündükleriniz bütünüyle önemsiz.

Dolayısıyla soruyorum, hiç bir olguya baktınız mı? Lütfen eve gittiğinizde bunu yalnızca zevk için, gerçekten deneyin. Eğer odanızda bir çiçek varsa bakın ve zihnin ne yaptığını görün. Zihnin ona bakıp bakmadığını ya da hemen bu bir gül, solmuş bir gül deyip demediğini görün. Belki bir çiçeğe, eşinize, çocuğunuza bakabilirsiniz, ama kendinize bakmak, çelişki ya da kabul etkenlerini araya sokmadan tam olarak bakmak çok zordur. Herhangi bir kabul ya da yadsıma olmaksızın yalnızca şiddetime bakabilir miyim? Eğer denerseniz bunun ne kadar zor olduğunu bulursunuz, çünkü alışkanlık gelip yerleşir ve türlü şeyler söyler. Siyasi ya da dinsel bir olguya, açlık olgusuna bakmak dikkat gerektirir, çelişkili bir hal değil. Eğer çelişki varsa dikkat olamaz.

Dünyanın birçok yerinde açlık var, belki Amerika'da, Avrupa'da ya da Rusya'da değil, ama bütün Asya'da. Herkes bunu konuşuyor, ama ortada hiçbir şey yok. Neden? Komünistler, Sosyalistler, yenilikçiler, büyük siyasetçiler hep bunu konuşuyorlar, bütün dünya bunu konuşuyor, ama yine de yapılan bir şey yok. Açlık bir olgu, diğer bir olgu ise her grubun açlığı

kendi dizgesine göre çözmek istemesi ve “benim dizgem seninkinden daha iyi” demesi. Ulusal bölünmeler, siyasi gücün yönlendirmesi olduğu için bu böyle sürüp gidiyor. Bu nedenle kimse açlık sorununu çözmek istemiyor. Yalnızca kendi diledikleri gibi hareket etmek istiyorlar. Bütün bunlar birer olgu. Öyleyse zihnin bir olguya nasıl baktığını bulabilir misiniz? Sizin olguya yaklaşımınız olgunun kendisinden çok daha önemli, çünkü eğer ona doğru yaklaşırsanız olgu olağanüstü bir değişime uğrar.

Poona, 10 Eylül 1958

J. Krishnamurti, *Hakikat Üzerine*, Ayna Yayınevi